

Mi mladi znanstvenici, okupljeni u udruzi MLAZ povodom nadolazećih reformi u sustavu znanstvenih novaka donosimo sljedeće

MIŠLJENJE

1. Smatramo nužnim donošenje Pravilnika o znanstvenim novacima, kao podzakonskog akta, u kojem će se definirati sva prava i obveze novaka, ali i ostalih dionika sustava. Odnos mentor – novak je ključan za uspješan završetak doktorskog studija te je potrebno definirati uvjete, potrebne kvalitete te način odabira kako novaka tako i mentora.
2. Prijedlog redefiniranja dozvoljenog vremena trajanja financiranja doktorata novacima na 4 + 2 godine u skladu je s harmonizacijom sa sustavima unutar Europskog područja visokog obrazovanja (EHEA – European Higher Education Area) i načelno može omogućiti brže doktoriranje, no samo uz uvjet definiranja jasnih mehanizama koji će do toga dovesti. Prema zadnjim podacima, **u sadašnjem sustavu dvije trećine novaka ispada iz sustava znanosti ne stekavši doktorat** (Polašek, O.: Znanstvena uspješnost znanstvenih novaka, doktorska disertacija, Medicinski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, 2008). To je jasni pokazatelj da samo administrativnim skraćivanjem broja financiranih godina, a bez cjelovitijeg pristupa reformi doktorskih studija i načina na koji se oni provode neće dovesti do efikasnijeg studiranja unutar doktorskih studija, odnosno do povećanja broja doktora znanosti, što je jedan od ciljeva znanstvene politike ove Vlade.
3. Zalažemo se za 4+2 sistem, uz sljedeće mogućnosti odobravanja „+2“ godine::
  - a) Ako znanstveni novak iz objektivnih okolnosti nije mogao upisati poslijediplomski studij u prvoj godini ugovora (često doktorski studiji objavljuju svoje natječaje jednom godišnje ili čak jednom u dvije godine, pa nastaje vakuum između početka rada na instituciji i početka studiranja na doktorskom studiju)
  - b) Ako znanstveni novak drži nastavu (može se odrediti minimalan broj norma sati u godini za koje je ovaj uvjet zadovoljen)
  - c) Ako se znanstveni novak upisao na doktorat u inozemstvu gdje pravila dozvoljavaju više od 4 godine studiranja (npr USA, UK).
  - d) Ako znanstveni novak prelazi na drugi projekt ili instituciju
  - e) Ako je znanstveni novak promijenio mentora
  - f) Ukoliko je projekt, na kojemu je znanstveni novak suradnik, izgubio financiranje MZOŠ-a (slučaj tzv. „neraspoređenih“ novaka)
  - g) Ako mentor zanemaruje ili opstruira prijavu teme doktorata nakon 1. godine studija

Kako bi se sustav 4+2 mogao uspješno provesti potrebno je definirati mehanizme koji će dovesti do efikasnijeg studiranja na poslijediplomskim studijima. Bez definiranja jasnih mehanizama ne možemo poduprijeti novi sistem

Zalažemo se za sljedeće mehanizme:

- a) Novi zakonski okvir mora donijeti popis svih potrebnih pravilnika, dokumenata i akata s jasnim i relativno kratkim zakonskim rokovima njihovog donošenja (ne dulje od 12 mjeseci), tako da se što efikasnije krene s novim sustavom, odnosno skрати prijelazni period. Novi sistem studiranja se ne može početi primjenjivati dok svi podzakonski akti ne budu doneseni i ispunjene odredbe iz prijelaznog i završnog dijela zakona.
  - b) Unutar zakonskih okvira definirati što sve moraju pravilnici poput Pravilnika o poslijediplomskom studiju (vidi točku 3.) sadržavati i koje probleme rješavati
  - c) Definirati uvjete dodjeljivanja akreditacija i dopusnica doktorskim studijima koji prelaze na novi sustav
  - d) Ne izdavanje dopusnica o izvođenju doktorskih studija koji nemaju, unutar zakonskih rokova, donesen Pravilnik o studiranju koji jasno definira sve iz točke 3. Provedbenog dijela ovog Mišljenja.
4. Doktorski su studiji, kao treći ciklus bolonjskog procesa, zanemareni u dosadašnjim reformama. Pojedini fakulteti još uvijek ne provode doktorske studije, onemogućujući novacima pravovremeno napredovanje na koje ih obavezuje ugovor. Prije predloženog skraćivanja trajanja novačkog ugovora potrebno je osigurati da se doktorski studiji zaista i provode na svim fakultetima hrvatskih sveučilišta. Također, nužno je pokrenuti modernizaciju i cjelovitu reformu doktorskih studija s ciljem poboljšanja kvalitete i efikasnosti stjecanja doktorata.
5. Smatramo da će definiranje više kategorija novaka s različitim pravima i obvezama dovesti do nepravilnosti u sustavu, gomilanja dodatne birokracije i antagonizma među pripadnicima pojedinih kategorija novaka. Svi novaci bi trebali biti izjednačeni u svojim pravima i obvezama.
6. S obzirom na postojeću asimetriju znanstvenih novaka koji su zaposleni na institutima i na sveučilištima, gdje imaju dodatnu obvezu držanja nastave, smatramo da sudjelovanje u nastavnim obvezama novacima treba dodatno platiti kao i omogućiti onim novacima s instituta, koji to žele, da se uključe u nastavu i za to budu jednako plaćeni.

7. Za sada se znanstveni novaci financiraju putem proračuna i od strane Ministarstva znanosti obrazovanja i športa. Potrebno je omogućiti druge linije i vidove financiranja znanstvenih novaka. Smatramo da je potrebno omogućiti novački status za poslijediplomske studente financiranim od strane međunarodnih znanstvenih projekata (npr. FP7) tijekom njihovog provođenja no s jasnim planom izrade doktorske disertacije kandidata.
8. Potrebno je uvesti **status postdoktoranda** kojim bi se definirao status znanstvenih novaka s doktoratom. Kako bi se motiviralo znanstvene novake na brži doktorat i ostajanje u statusu postdoktoranda, smatramo da je nužno povećati dodatak na plaću nakon doktorata sa sadašnjih 15% na 30%. Postdoktorandima bi se trebalo osigurati i zasebne linije financiranja uspostavljanja vlastitih radnih grupa koje će omogućiti, onim najboljima, što brže osamostaljivanje

Predlažemo osnovne postavke sustava postdoktoranata:

- a) Sustav od 2+2 godine, umjesto sadašnjih 4+0, gdje znanstveni novak ima pravo dva puta po dvije godine provesti u statusu postdoktoranda na jednoj ili dvije institucije.
- b) Postdoktorand ima pravo birati projekt i instituciju na kojoj želi ostvariti svoj postdoktorski status za svaki od dvogodišnjih cikluda (uz suglasnost voditelja projekta i institucije na koju se prijavljuje za odradu postdokorskog statusa)
- c) Mentor na doktorskoj disertaciji ili voditelj projekta na kojem je znanstveni novak doktorirao nemaju pravo osporavanja izbor mjesta gdje postdoktorand želi odraditi svoj svoj status.
- d) Postdoktorandima je potrebno omogućiti i poticati ih da dio ili čitav postdoktorski status odrade na prestižnim institucijama u inozemstvu. U tom slučaju znanstveni novak u status postdoktoranda na usavršavanju u inozemstvu zadržava svoj novački status na instituciji.

Držimo da će sustav postdoktoranada s ovako navedenim karakteristikama stvoriti tržište postdoktoranada i veću mobilnost znanstvenih novaka s doktoratom unutar sheme projekata MZOŠ-a. Također smatramo da u sustav postdoktoranada treba djelovati prvenstveno poticajnim mjerama, a ne restriktivnim kako bismo zadržali one najbolje u sustavu i omogućili im razvoj u modern znanstvenike po svjetskim standardima.

9. Vještine pisanja znanstvenog rada, komunikacijske i predavačke vještine, znanje pisanja projektnih prijedloga, rad u timovima odnosno općenito profesionalne vještine su nužne u modernom znanstvenom radu no naši znanstveni novaci ih gotovo uopće ne usvajaju tijekom svog novačkog statusa. Smatramo potrebitim znanstvene novake obrazovati u navedenim vještinama te navedeno obrazovanje uključiti u programe doktorskih studija.
10. Od znanstvenih novaka očekuje se da postanu voditelji projekta te da ih u budućnosti uspješno prijavljuju na europskoj razini iako to nemaju gdje naučiti.. Uvođenjem **projekata za znanstvene novake** omogućilo bi se stjecanje znanja o vođenju projekata te poticalo znanstvene novake na što ranije osamostaljivanje.

11. Znanstvenim novacima potrebno je omogućiti, u dogovoru s institucijom na kojoj je novak zaposlen, barem jedno **znanstveno ili stručno usavršavanje u inozemstvu** tijekom doktorata. Za vrijeme usavršavanja obveze novaka bi morale mirovati, odnosno vrijeme provedeno u inozemstvu se ne bi trebalo računati u rokovima koje novak mora ispoštovati.
12. Potrebno je snažnije uključiti znanstvene novake u definiranju reformi sustava znanosti i visokog obrazovanja. Iskustvo rada u sustavu može biti od velike koristi dionicima, a rješavanje praktičnih problema koje novaci susreću u svakodnevnom radu može značajno podići kvalitetu sustava. Također potrebno je i informirati sve novake u sustavu o predstojećim reformama te mogućnostima koje im se pružaju u sustavu. Posljednje brojke broja prijava na natječaje na koji se znanstveni novaci mogu prijaviti (NZZ, UKF i sl.), ukazuju na malen broj prijava i slabu informiranost novaka o mogućnostima u sustavu.
13. Uspostava **sustava nagrađivanja najboljih novaka i mentora**, kako u znanstvenom tako i u nastavnom smislu, može uvelike potaknuti i motivirati navedene na što bolji i kvalitetniji rad. Smatramo nužnim uvođenje takvog sustava te potrebitost motiviranja kandidata da uspješno završe svoje doktorsko obrazovanje.

U Zagrebu, 03.10.2008.

Ovjeritelji:

Marko Pavić
Predsjednik MLAZ-a

Siniša Miličić
Tajnik MLAZ-a